

vu kongregacij na družbeno življenje, o jezuitski katehetiki in tako dalje. Te teme bodo morale počakati na kakšno prihodnje znanstveno srečanje.

Predavatelji na simpoziju so z različnih gledišč osvetlili delo jezuitov predvsem v Ljubljani, le deloma v Trstu in Gorici, medtem ko o delovanju jezuitov na Koroškem, kjer so bili med drugim močno angažirani pri ljudskih misijonih med Slovenci, in o delovanju v Mariboru, kjer so bili res le kratek čas, ni bilo nobenega referata.

Na tem simpoziju so bili jezuiti na Slovenskem prvič deležni celostne obravnave od njihovega prihoda pa do ukinitve. Na novo so bila osvetljena dosedanja nazoriranja o kulturni vlogi jezuitov na Slovenskem, predvsem pa bo zbornik referatov tega simpozija odlično izhodišče za nadaljnje proučevanje delovanja jezuitov na Slovenskem, pa sploh duhovne in kulturne podobe 17. in 18. stoletja.

Vinko Rajšp

SIMPOZIJ O PRAZNOVANJU PRVEGA MAJA — FESTA DEL LAVORO

Milano, 9.—11. aprila 1990

S simpozijem z veliko mednarodno udeležbo je v Milanu v Villa Comunale, v kateri je rezidiral Napoleonov pastorek Eugène Beauharnais, petdeset let za njim pa maršal Radetzky, v dneih od 9. do 11. aprila 1990 izzvenel velik mednarodni projekt pod naslovom *Il primo maggio tra passato e futuro*, projekt, ki je trajal pet let in katerega zadnje dejanje bo publikacija simpozija, o katerem poročam. O tem velikem mednarodnem projektu doslej v našem strokovnem tisku še ni bilo nič napisanega in ni odveč, če spregovorim nekaj besed. Mandat za izvedbo številnih akcij iz naslova tega projekta je dobil milanski Fondazione Giacomo Brodolini, največ zaslug za nemoten potek pa ima vodja projekta Andrea Panaccione, ki je bil vsa leta pravi spiritus agens. Spomladi 1986 smo se v Parizu sešli predstavniki različnih institucij iz Evrope in z drugih kontinentov. Sklenjeno je bilo, naj bi ob 100-letnici praznovanj prvega maja izšel pregled o prvih dveh praznovanjih, s sorazmerno kratkim prikazom po državah in z bogatim ilustrativnim gradivom o tem dogodku. Ta na moč lukusna publikacija je v letu 1989 tudi izšla z naslovom *The Memory of May Day, An Iconographic History of the Origins and Implanting of a Workers' Holiday*, in sicer pod patronatom združenih italijanskih sindikalnih central CGIL, CISL in UIL pri založbi Marsilio v Benetkah na kar 773 straneh. Knjiga je razdeljena na tri dele, od katerih prvi del govori o začetkih v ZDA (zlasti o dogodkih v Chicagu), drugi del o začetkih prvomajskih proslav v Evropi (predstavljene so Velika Britanija, Francija, Belgija, Nizozemska, Španija, Portugalska, Nemčija, Danska, Norveška, Švedska, Finska, Italija, Avstrija, Švica, Češkoslovaška, Madžarska, Jugoslavija, Grčija, Turčija, Bolgarija, Romunija, Poljska in Rusija). V tretjem delu je najprej predstavljena Afrika, nato države Latinske Amerike (Argentina, Brazilija, Guatemala, Mehika, Peru in Portoriko), potem pa še Kitajska, Japonska, Indija, Indonezija in nazadnje še Avstralija in Nova Zelandija. Pri tej razdelitvi je bilo nekaj problemov z državami, ki ob prvih praznovanjih še niso obstajale. Najbolj značilen primer je bila prav Avstro-Ogrska. Sprejet je bil princip narodov, pa tudi tukaj ne docela, kajti Italija je obravnavana v današnjih mejah s Trstom, Makedonija pa je vključena v Turčijo ali v Grčijo. Pri publikaciji se je Jugoslavija spet slabo izkazala, kajti kljub velikemu trudu organizatorjev se nista vključili ne Bosna in Hercegovina in ne Hrvatska, čisto nazadnje je prišel prispevek iz Srbije, in tako je bila edinole Slovenija vseskozi prisotna (sodeloval sem podpisani). Omeniti je vsekakor, da so sicer vse udeležene dežele angažirale svoje najboljše poznavalce in da je publikacija prav gotovo edinstven prispevek na to temo, zlasti z ikonografskega stališča in ob dejstvu, da je dejansko predstavljen ves svet. Izrazit poudarek je bil namenjen fotografiji, slikam in publikacijam, razlagalni teksti pa so zelo kratki in sintetični.

Naslednji rezultat petletnega projekta je izdaja referatov z mednarodnega simpozija v Lecceju, ki je bil konec aprila 1989 na temo *Storie e Immagini del 1° Maggio*. Problemi della storiografia italiana ed internazionale, ki je pod tem naslovom izšla leta 1990 v Rimu in Bariju na spoštljivih 824 straneh s prispevki 50 avtorjev. Poleg tega je Fondazione Brodolini izdala več števil posebnega biltena, ki je informiral o trenutnem stanju raziskav o prvem maju v različnih državah in o publikacijah, ki so ob stoletnici izšle. Iz te pobude je izšla sicer skromna, pa vendarle, publikacija Praznovanje 1. maja na Slovenskem F. Rozmana, M. Stiplovška in J. Kosa. S tem, ko bodo v letu 1991 izšli še referati simpozija, o katerem govorim, bo ta mednarodni projekt, ki je stal menda dva milijona nemških mark, zaključen.

Simpozij v Milanu je poleg fundacije Brodolini finančno najbolj podprlo mesto Milano, pa milanska provinca, dežela Lombardija, evropsko združenje sindikatov, UNESCO, ki je tudi sicer podprla projekt, kot patroni pa so se podpisali tudi predsednik italijanske republike, italijanski ministrski predsednik in evropski parlament. Zadnje naštetih na samem simpoziju res ni bilo, zato pa smo udeleženci stanovali v enem najbolj luksuznih milanskih hotelov Duca di Savoia in bili deležni redkega, vsaj za zelo veliko večino humanističnih simpozijev prav neobičajnega komforta. Izbrane jedi in pijače so pač nadomestile za zgodovinarje skoraj običajno ekskurzijo. Kakšnih drugih prireditev, ki bi spremljale simpozij, tudi ni bilo.

Na samem simpoziju je bilo prebranih trideset referatov in koreferatov, nekaj referentov pa v Milano ni prišlo. Uvod v simpozij so bile pozdravne besede milanskega župana Paola Pillitterija, za njim pa je Alceo Riosa, profesor milanske univerze, pregledno orisal delovanje projekta o prvem maju. Za tem je bila na programu prva od štirih glavnih tem simpozija, in sicer Prvi maj v narodnih kulturah in elementi internacionalnosti. Referenti so podali pregled prvomajskih praznovanj od začetkov do druge svetovne vojne, nekateri tudi v času po 1945, nekateri pa so segli samo v čas pred prvo svetovno vojno. Maurizio Antonioni (Milano) je govoril o 1. maju v Italiji, Madeleine Rebérioux (Pariz) o Franciji s posebnim ozirom na kulturo, Beatrix Bouvier (Bonn) o vplivu francoske revolucije na prvomajsko praznovanje v Nemčiji, Peter Friedemann (Bochum) o značilnosti prvega maja v delavski kulturi v Porenju in Westfaliji do leta 1933, Carlos Fonseca (Pariz) o Portugalski, Vjačeslav Kolomic (Moskva) in že omenjeni A. Panaccione pa o Rusiji do oktobrske revolucije. Timur Timofejev (Moskva) je govoril o vplivu prvega maja na mednarodno delavsko solidarnost, Luigi Cortesi (Napoli) o internacionalizmu in mirovnih prizadevanjih v okviru 1. maja, Gianni Donno (Lecce) pa o raziskovanju prvega maja. V koreferatih smo o posameznih problemih ali deželah razpravljali Dieter Fricke (Leipzig) o Nemčiji, Inge Marssolek (Bremen) o severni Nemčiji, Cris Wrigley (Nottingham) o Veliki Britaniji in podpisani o značilnostih prvomajskih praznovanj na Slovenskem.

Naslednja tema je bila ikonografija in historiografija o prvem maju, kjer je Feliks Tych (Varšava) govoril o ikonografiji na splošno, Giovanna Ginex (Milano) o ikonografiji prvega maja z umetnostnozgodovinskega vidika, Antonio Elorza (Madrid) pa o politični kulturi glede na prvi maj. Na to temo so koreferate o posameznih deželah pripravili Jan Gielkens (Amsterdam) za Nizozemsko, Janos Jemnitz (Budimpešta) za Madžarsko, Miguel Rodriguez (Reims) za Španijo in Berthold Unfried (Dunaj) za Avstrijo.

Zelo zanimiva je bila tretja glavna tema, posvečena prvomajskim praznovanjem med sezonskimi delavci. Tu sta bila glavna referenta José Luiz del Roio (Milano), ki je govoril o korenih emigracije in Latinski Ameriki, Marc Vuillemier iz Zeneve pa o prvem maju med emigranti in sezoni v Švici. Kot pri ostalih temah so prispevke o posameznih deželah prispevali Michel Cordillot (Besançon) za Francijo, Hubert Perrier (Grenoble) za južno Francijo, Giuseppe Giacoia (Stockholm) za Skandinavijo, Orhan Silier (Zwolle) za Turke v Nemčiji in Geert van Goethem (Gent) za sezonce v Belgiji. Četrta in zadnja tema je segla v sedanjost in je razpravljala o strukturnih spremembah v delavskem gibanju. Tu sta bila le dva referata, pri čemer je Adolfo Pepe (Rim) govoril o tradiciji 1. maja v modernem sindikalnem gibanju, Günter Köpke (Bruselj) pa o prihodnosti delavskega gibanja in dela sploh. Med koreferenti so bili pa v veliki večini predstavniki evropske skupnosti, torej profesionalni sindikalisti in zastopniki delavskih strank. Diskusija o tej problematiki se je nadaljevala popoldne, ko je bila okrogla miza, ki je bila posvečena izključno debati o prihodnosti sindikalnega gibanja, vodil pa jo je Alain Touraine iz Pariza.

Tridnevni simpozij je potekal zelo delovno, diskusija je bila živahna. Pri tem se je pokazalo, da je večina udeležencev iz zahodne Evrope, in ta del sveta je bil tudi v središču razpravljanj. Zelo opazni so bili tudi nastopi predstavnikov neevropskih držav, kjer se raziskave te problematike pravzaprav šele začenejo, medtem ko je politični vidik prvomajskih praznovanj za tradicionalne države že raziskan in je bilo težišče tu na ikonografiji, na obravnavi umetnostnih vidikov in literature. Pokazalo pa se je, da so ta praznovanja kljub internacionalni noti imela v posameznih deželah veliko krajevnih in nacionalnih posebnosti, ki so izhajale iz različnih političnih, kulturnih in socialnih tradicij ter so s tem napravile prvomajsko praznovanje manj enobarvna, kot bi sicer bila in morda celo morala biti, izvzemši seveda izključno politični vidik.

Franc Rozman